

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Suomen Meripelastusseura kiittää mahdollisuudesta jättää lausuntonsa yhteiskunnan turvallisuusstrategian 2024 luonnokseen. Kokonaisuudessaan luonnoksen teksti kattaa hyvin kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin eri osa-alueet ja tukee niiden kehittämistä. Erityisesti järjestöjen merkitystä kriisinkestävyyden vahvistamisessa, varautumisessa ja yhteiskunnan toimintojen varmistamisessa kriisiaikana käsittelevät kohdat ovat olennaisia tässä suhteessa tärkeiden järjestöjen käytettävyyden ja toimintaedellytysten varmistamisessa.

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

2.7 Henkinen kriisinkestävyys

Meripelastusseura pitää hyvänä luonnoksen kirjausta järjestöjen roolista kriisinkestävyyden muodostamisessa. Kirjauksen mukaan järjestöt tuottavat tietoa ihmisten turvallisuustarpeista ja välittävät sitä yhteiskunnan päätöksentekijöille.

Jotta järjestöt voisivat entistä tehokkaammin osallistua henkistä kriisinkestävyyttä edistävään viestintään, olisi kehitettävä rakenteita, jotka tukevat tiedonkulkua viranomaisilta järjestöille. Tähän liittyvää tiedonkulun kaksisuuntaisuutta tulisi kehittää, jotta yhdessä voitaisiin saavuttaa mahdollisimman hyvä vaikuttavuus.

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

4.5 Yleiset periaatteet

Luonnoksen kirjaus yhteiskunnallisen kattavuuden välttämättömyydestä elintärkeiden toimintojen turvaamisessa hyödyntämällä rajallisia voimavaroja tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti on tärkeä maininta. Viranomaisten yhteistoiminta kolmannen sektorin kanssa tukee tehokkaasti rajallisten voimavarojen hyödyntämistä kustannustehokkaasti sekä parantaa niin vastetta kuin varautumistakin.

Meripelastusseuran näkemyksen mukaan yhteiskunnan toimintojen varmistamisessa olennaisiksi tunnistettujen järjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen normaalioloissa on voimavarojen kustannustehokkaan hyödyntämisen edellytys. Tämän takia yleistä kirjausta riittävien voimavarojen turvaamisesta voitaisiin muotoilla yksityiskohtaisemmaksi korostamaan kolmannen sektorin jatkuvuuden ja toimintaedellytysten turvaamista, jotta niiden panos olisi käytettävissä elintärkeiden toimintojen turvaamisessa kaikissa olosuhteissa.

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

18. Meripelastuksen suorituskyvyn varmistaminen

Toiminta-ajatus

Rajavartiolaitoksen johdolla tehtävällä vapaaehtoisjärjestöjen hyödyntämisellä on pitkät perinteet, ja yhteistoiminnalla on vankka perusta. Myös MoMeVa-yhteistoimintasuunnitelma on kansainvälisestikin vertailtuna kattava asiakirja, joka tukee hyvin kokonaisturvallisuuden toimintamallia varmistaen hyvin eri toimijoiden tehokkaan yhteistoiminnan monialaisissa merionnettomuuksissa.

Koska poikkeusoloissa Rajavartiolaitoksen resursseja kohdennetaan erityisesti rajaturvallisuus- sekä maanpuolustustehtäviin, sen mahdollisuus käyttää omia resurssejaan meripelastustehtävissä on rajoitettu. Tämän myötä Suomen Meripelastusseuran asemien ja pelastusyksikköjen merkitys meripelastuksessa korostuu poikkeusolojen aikana tilanteessa, joissa viranomaisten omat resurssit ovat pääosin sidottuja muhin tehtäviin.

Meripelastusseuran laajan asemaverkoston ja sen toiminnan jatkuvuuden turvaaminen on perusedellytys sille, että Meripelastusseura pystyy osaltaan huolehtimaan vastuulleen asetetuista tehtävistä. Meripelastusseuran jatkuvana haasteena on kuitenkin toiminnan rahoituksen turvaaminen nykyisessä haastavassa talous- ja maailmantilanteessa. Meripelastusseura katsoo, että meripelastuksen suorituskyvyn varmistamisen tavoitteiden saavuttamisen kannalta on olennaista, että meripelastukseen osallistuvan vapaaehtoissektorin toimintaedellytysten turvaamiseen panostetaan.

20. Pelastustoimi

Toiminta-ajatus

Sopimuspalokuntien rooli pelastustoimen palveluiden tarjoamisessa koko valtakunnan alueella on merkittävä. Lisäksi hyvinvointialueet käyttävät sopimusperustaisesti pelastustoimintaan kuuluvia palveluita muilta pelastusalueilta toimivilta yhteisöiltä. Niiden merkitys omalla osaamisalueellaan voi paikoin olla merkittävä niin pelastusvalmiuden ylläpitämisen kuin kustannustehokkaan toiminnankin osalta.

Esimerkiksi Suomen Meripelastusseuran paikalliset yhdistykset suorittavat hyvinvointialueiden kanssa solmittujen sopimusten pohjalta noin kolmanneksen kaikista vesillä suoritettavista pelastustoimen tehtävistä. Paikallisesti tämä osuus voi olla huomattavasti suurempikin.

Koulutettujen ja tarkoituksenmukaisten vapaaehtoisyksiköiden hyödyntäminen erityisesti pelastustehtävyytyypeissä, joiden osuus on vähäinen pelastustoimen tehtävien kokonaismäärässä ja

jotka ajoittuvat vain tiettyyn vuodenaikaan, on yhteiskunnalle arvokasta sekä suorituskyvyn kuin kustannustenkin näkökulmasta.

Toimijat

Nykyisen pelastuslain kirjaukset eivät kuitenkaan tue muiden pelastusalalla toimivien yhteisöjen kuin sopimuspalokuntien tehokasta käyttämistä. Erityisen ongelman tässä muodostaa koulutusvaatimus, joka ei tunnusta näiden yhteisöjen oman koulutuksen merkitystä aikaisemman käytännön mukaisesti ja on jossain määrin ristiriidassa voimassa olevan pelastusasetuksen kanssa.

Meripelastusseura pitää välttämättömänä, että pelastuslakia muutetaan niin, että se ei estä tai haittaa muiden pelastusalalla toimivien yhteisöjen kuin sopimuspalokuntien tehokasta ja tarkoituksenmukaista hyödyntämistä.

55 Vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Päämäärä ja tavoitteet

Luonnoksen vapaaehtoistoiminnan edistämistä käsittelevä kohta käsittää melko kattavasti vapaaehtoistoiminnan roolin kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin mukaisesti. Meripelastusseura haluaa tässä yhteydessä kuitenkin korostaa vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytysten ja jatkuvuuden turvaamisen merkitystä: erityisesti yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeiksi tunnistettujen järjestöjen toimintaedellytysten heikentyminen normaaliaikana rapauttaa olennaisesti varautumista ja toimintakykyä mahdollisten kriisien aikana. Yhteiskunnan tulee kyetä turvaamaan kriittisen vapaaehtoistoiminnan jatkuvuus yhdessä järjestöjen kanssa.

Toiminta-ajatus

Vapaaehtoistoiminnan jatkuvuuden varmistamisessa on riittävän rahoituksen turvaamisen lisäksi tärkeää huolehtia säädöspohjan tarkoituksenmukaisuudesta, kuten luonnoksen tekstissä mainitaan. Tässä on otettava huomioon muiden pelastusalalla toimivien yhteisöjen kuin sopimuspalokuntien erityisominaisuuksien tunnustaminen pelastuslainsäädännössä. Lisäksi säädöspohjaa tulisi kehittää ottamaan paremmin huomioon myös järjestöjen – viranomaisten pyynnöstä -- tekemät henkilövaraukset sekä ratkaisemaan henkilövaraamisen ja varatun henkilöstön käyttämiseen kriisiaikana liittyviä ongelmakohtia.

Vapaaehtoisten saatavuus on tunnettu ongelma niin sopimuspalokunnissa kuin muissakin pelastusalan järjestöissä. Eräänä syynä tähän on työelämän muuttuminen ja sen vaikea yhteensovittaminen voimakasta sitoutumista edellyttävän pelastusalan vaativan vapaaehtoistyön kanssa. Näin ollen Meripelastusseura pitää erittäin tärkeänä luonnoksen mainintaa aiheeseen liittyvän lainsäädännön ja toimintamallien kehittämisestä.

Toimijat

Turvallisuuskomitean järjestöverkoston kautta tapahtuva koordinointi on erittäin tärkeää elintärkeiden toimintojen parissa toimivien keskusjärjestöjen sitomisessa tiiviisti kokonaisturvallisuuden kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Parantamalla tiedonkulun sujuvuutta ja kaksisuuntaisuutta järjestöverkoston ja sen toimintaan osallistuvien järjestöjen kanssa sekä poistamalla tähän liittyviä esteitä voitaisiin edelleen tehostaa tämän tärkeän yhteistoiminnan merkitystä ja tätä kautta vahvistaa järjestöjen roolia koko yhteiskunnan varautumisessa.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

-

Stenberg Marko
Suomen Meripelastusseura ry